

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 · 50 · 2009

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО СТОЯН ДИМИТРОВ срещу България

(Жалба № 36275/02)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

22 октомври 2009 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

01/03/2010

Това решение става окончателно при наличието на обстоятелствата по член 44 § 2 от Конвенцията. Същото може да претърпи редакционни промени.

По делото Стоян Димитров срещу България,

Европейският съд по правата на човека (пето отделение), заседавайки в състав:

Ренате Йегер [Renate Jaeger], *председател*,
Пер Лоренцен [Peer Lorenzen],
Карел Юнгвирт [Karel Jungwiert],
Райт Марусте [Rait Maruste],
Марк Вилиджър [Mark Villiger],
Изабел Бери-Льофевр [Isabelle Berro-Lefèvre],
Миряна Лазарова Трайковска [Mirjana Lazarova Trajkovska],

съдии,

и Клаудия Вестердик [Claudia Westerdiek], *секретар на отделението*,

След като проведе разисквания в закрито заседание на 29 септември 2009 г.,

Постанови следното решение, прието на посочената дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е образувано по жалба (№ 36275/02) срещу Република България, подадена до Съда на 9 август 2001 г. от гражданина на тази държава, г-н Стоян Аспарухов Димитров („жалбоподателят“), на основание член 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“).

2. Българското правителство („Правителството“) се представлява от своя агент, г-жа М. Димова от Министерство на правосъдието.

3. Жалбоподателят твърди, че е допуснато нарушение на член 3, поради условията на задържане в заведенията за лишаване от свобода, в които е бил настанен. Като се позовава на член 5 § 3, той се оплаква от продължителността на наложеното му задържане под стража. Познавайки се на член 5 § 4, той твърди, че някои от исквете му за освобождаване не са били разгледани в кратък срок от съдилищата, като изобличава и неефективния характер на извършената от вътрешните съдилища проверка на законосъобразността на задържането му. Познавайки се на член 8, той се оплаква от проверката на кореспонденцията му в затвора.

4. На 19 март 2007 г. председателят на пето отделение реши да запознае Правителството с жалбата. Наред с това, на основание член 29 § 3 от Конвенцията, беше взето решение да бъдат разгледани едновременно допустимостта и съществуването на жалбата.

5. Поради самоотвод на избрания от квотата на България съдия, съдия Здравка Калайджиева (член 28 от Правилника на Съда), на 14 юли 2009 г. Правителството определи друг избран съдия, съдия Пер

Лоренцен, който да заседава на нейно място (член 29 § 1 а) от Правилника).

ОТНОСНО ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

6. Жалбоподателят е роден през 1958 г. и живее в София. Понастоящем излежава присъда лишаване от свобода в Софийския затвор.

A. Задържането на жалбоподателя и задържането му под стража

7. На 2 февруари 2000 г. лицето В.М. се явява във 2-ро РПУ в София, за да подаде сигнал за убийството на Н.В., извършено от жалбоподателя малко по-рано на същия ден. Полицейските служители отиват в дома на жалбоподателя и там откриват безжизненото тяло на Н.В., простреляно от множество куршуми. Полицията обявява за издирване на територията на страната заинтересованото лице.

8. На 7 април 2000 г., при преследване от полицията, жалбоподателят успява за избегне задържането си. Няколко месеца след това събитие той пребивава на различни места и успява да се снабди с фалшив паспорт.

9. На 8 септември 2000 г. той е задържан в градски автобус в София, при което у него е открита ръчна граната. На 11 септември 2000 г. Софийският градски съд постановява срещу него мярка задържане под стража.

10. На 14 юни 2001 г. жалбоподателят внася искане в Софийски градски съд срещу наложената му мярка задържане под стража, но искането му не е разгледано. На 24 септември 2001 г. той внася повторно искане за освобождаването си.

11. На 22 октомври 2001 г. Софийският градски съд отхвърля искането на жалбоподателя, който обжалва това решение пред Софийския апелативен съд.

12. На 20 ноември 2001 г. Софийският апелативен съд отхвърля искането му. Съдът счита, че показанията на свидетелите и заключенията на направените експертизи са в подкрепа на подозренията, че заинтересованото лице е извършило убийството. Наред с това съществува опасност от бягство предвид това, че жалбоподателят е под заплахата от присъда „лишаване от свобода“ за повече от десет години, както и поради това, че се е укривал в продължение на седем месеца, преди да бъде задържан. Начинът на

извършване на въпросното престъпление, щателно подготвено преди да се пристъпи към действие, както и установените от заинтересованото лице контакти с криминално проявени лица доказват съществуването на опасност от извършване на други престъпления.

13. По думите на жалбоподателя, в края на съдебното заседание от 17 септември 2002 г. пред Софийски градски съд той е връчил на съдията искане за освобождаване, което последният е отказал да разгледа.

14. На 13 декември 2002 г. Софийският градски съд разглежда искането за освобождаване на жалбоподателя и го отхвърля. Жалбоподателят обжалва това решение пред Софийския апелативен съд. На 10 януари 2003 г. апелативният съд потвърждава решението на предходната съдебна инстанция, след като констатира съществуването на опасност от извършване на други престъпни деяния предвид това, че жалбоподателят е обвинен в редица тежки престъпления, което доказва неговата „обществената опасност“. Наред с това фактът, че се е укривал седем месеца, доказва ясно съществуването на опасност от укриване от органите на правосъдието.

15. Исканията за освобождаване на жалбоподателя от 21 март, 9 май и 14 октомври 2003 г. са отхвърлени от Софийския градски съд, както и от Софийския апелативен съд. Съдилищата се позовават на начина на извършване на въпросното престъпление, на оказаната съпротива от жалбоподателя при задържането му и на тежките деяния, в които е обвинен, за да стигнат до заключението, че опасността от бягство и извършване на нови престъпления продължава да съществува. Съдилищата преценяват, че тази опасност доминира над аргументите, предявени от жалбоподателя, а именно чистото му съдебно минало, наличието на жилищна регистрация и затрудненото социално положение на семейството му.

16. На 10 януари 2004 г. Софийският градски съд осъжда жалбоподателя на деветнадесет години лишаване от свобода. На 19 април 2005 г. Софийският апелативен съд отменя решението на първата съдебна инстанция и връща делото за преразглеждане. Апелативният съд оставя в сила наложената на жалбоподателя мярка задържане под стража с мотива, че все така съществува риск от укриване от правосъдието и от извършване на други престъпления.

17. Между 21 юли 2005 г. и 21 март 2006 г. Софийският градски съд разглежда и отхвърля пет искания за освобождаване, внесени от жалбоподателя. Като се позовава на разпоредбите на член 268а от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) от 1974 г., съдът отказва да се произнесе по въпроса за съществуването на обосновано предположение за извършено от жалбоподателя престъпление. Всички решения на съда са мотивирани с все така съществуващата опасност от бягство или извършване на други престъпления, доказана от тежестта

на деянията, в които е обвинено заинтересованото лице, както и от това, че същото се е укривало от полицията седем месеца. Освен това забавянето на наказателното производство е изцяло предизвикано от процесуалното поведение на жалбоподателя.

18. На 5 юни 2006 г. Жалбоподателят внася пред Софийския градски съд ново искане за освобождаване по силата на член 270 от новия НПК от 2006 г. В решението си за отхвърляне на искането за освобождаване от същата дата съдът подчертава, че въпросната законодателна разпоредба не му позволява да вземе предвид събраните доказателства по делото, за да се произнесе относно наличието на обосновано предположение за извършено престъпление. Въпреки това съдът констатира, че все така съществува опасност от укриване от органите на правосъдието поради факта, че заинтересованото лице се е укривало седем месеца, преди да бъде задържането, както и че се е снабдило с фалшиви документи за самоличност. Съдът преценява още, че наказателното производство протича с необходимата бързина.

19. На 27 юли 2006 г. Софийският градски съд осъжда жалбоподателя на доживотно лишаване от свобода за убийството на Н.В.

Б. Наказателното преследване срещу жалбоподателя

20. На 2 февруари 2000 г. полицията и следователят извършват претърсване на жилището на жалбоподателя. Там са събрани множество веществени доказателства: пистолет, патрони, следи от кръв, пръстови отпечатьци. Образувано е наказателно производство за убийство срещу жалбоподателя.

21. Следователят, на който е възложено производството, провежда разпит на двадесет и един свидетели. На 3 февруари 2000 г. е направена аутопсия на тялото на Н.В. и съдебните лекари констатираят, че смъртта е била причинена от поражение от попаднал в глава куршум. Съдебните лекари откриват четири куршума в тялото на жертвата. Извършени са множество експертизи: една дактилоскопска експертиза на откритите пръстови отпечатьци, открити на мястото на произшествието, балистична експертиза на пистолета и на патроните и куршумите, открити в жилището на жалбоподателя и в тялото на жертвата, биологични експертизи на следите от кръв, медицинска експертиза на очевидеца.

22. На 8 септември 2000 г. жалбоподателят е задържан в София и полицейските служители изземат от него ръчна граната и фалшиви документи за самоличност. Малко след това е обвинен в убийството на Н.В., в незаконно носене на пистолет и на ръчна граната, както и в използването на фалшиви документи за самоличност. Жалбоподателят е разпитван многократно от следователя.

23. По думите на жалбоподателя, на 29 септември 2000 г. националният ежедневник „Труд“ публикува статия във връзка с наказателното производство, озаглавена „Убиец хванат с бомба в гащите“. Според заинтересованото лице тази статия е написана на базата на разпространена от следователя информация. Той не е предоставил копие от въпросната статия.

24. На 12 юни 2001 г., след като приключва разследването, жалбоподателят се запознава с преписката по делото. Оказана му е помощ от адвокат, служебно назначен от следователя. По думите му документите по делото не са били подредени в преписката, не са били номерирани и той не е имал достатъчно време да се запознае с всички документи по делото. Заинтересованото лице иска от следователя да предприеме известен брой следствени действия и да му даде възможността да му бъде оказана помощ от защитник по негов избор. В постановление, издадено на същата дата, следователят констатира, че някои от исканите следствени действия са вече извършени, поспециално разпита на двама от свидетелите, а извършването на другите не е необходимо за установяването на фактите. Следователят отбелязва, че жалбоподателят е сменял адвоката си три пъти по време на наказателното следствие и че му е била оказана помощ от служебен адвокат при извършването на последните следствени действия, тъй като не е имал представител.

25. Известно време след това Софийската градска прокуратура изправя жалбоподателя пред съда за убийството на Н.В, за незаконно притежаване на пистолет и ръчна граната, както и за използването на фалшив документ за самоличност. С определение от 12 октомври 2001 г. съдия-докладчикът констатира, че обвинението в използване на фалшив документ за самоличност не е достатъчно добре уточнено и мотивирано в обвинителния акт, и връща делото на прокуратурата за отстраняване на този пропуск.

26. С постановление от 23 ноември 2001 г. Софийската градска прокуратура прекратява разследването по това обвинение и изготвя нов обвинителен акт. Жалбоподателят обжалва посоченото по-горе постановление; Софийска градска прокуратура изпраща обвинителния акт, постановлението от 23 ноември 2001 г. и жалбата на жалбоподателя в Софийския градски съд.

27. С определение от 13 декември 2001 г. съдия-докладчикът връща преписката на прокуратурата, като преценява, че все още не са снети уликите за използване на фалшив документ за самоличност, тъй като постановлението на прокуратурата от 23 ноември 2001 г. е било оспорено от жалбоподателя. По искане на прокуратурата, с решение от 14 февруари 2002 г. Софийският апелативен съд отменя определениято на съдия-докладчика и му връща делото.

28. С определение от 1 април 2002 г. съдия-докладчикът констатира, че на 12 юни 2001 г., по време на представянето на документите по наказателното дело, жалбоподателят е бил придружен от служебен адвокат, въпреки че той е бил упълномощил други защитници в рамките на досъдебното производство. Делото е върнато в прокуратурата за отстраняване на нарушението на процесуалните правила. Известно време след това делото на жалбоподателя е внесено в Софийския градски съд.

29. На 17 септември 2002 г. Софийският градски съд връща още веднъж делото на прокуратурата поради процесуални нарушения на стадия на досъдебното производство.

30. На 10 януари 2004 г. Софийският градски съд признава жалбоподателя за виновен за смъртта на Н.В. и за незаконно притежаване на пистолет и го оправдава по обвинението в незаконното притежаване на ръчната граната. Заинтересованото лице е осъдено на деветнадесет години лишаване от свобода. Лицето обжалва тази присъда.

31. По време на въззивното производство жалбоподателят е подпомаган от служебен адвокат. Той посочва множество процесуални нарушения, допуснати на етапа на първоинстанционното производство, и е възразява срещу тълкуването на фактите от Софийския градски съд. С решение от 19 април 2005 г. Софийският апелативен съд отменя решението на предходната инстанция. Апелативното съдилище констатира, че Софийският градски съд не е заседавал в един и същи състав по време на цялото първоинстанционно производство. Съдът на първа инстанция е пропуснал да разгледа две искания на жалбоподателя за коригиране на протоколите от съдебно заседание. Апелативният съд констатира също така, че съдът на предходната инстанция е ограничил времетраенето на пленоариите, като е възпрепятствал по този начин жалбоподателя и неговия защитник да възразят срещу незаконосъобразността на досъдебното производство. С тези мотиви Софийският апелативен съд връща делото на Софийския градски съд за преразглеждане.

32. На 17 май 2005 г. съдия-докладчикът връща делото на Софийска градска прокуратура, която изготвя нов обвинителен акт с дата 20 май 2005 г. Жалбоподателят получава копие от обвинителния акт на 12 юли 2005 г. На същата тази дата, по искане на заинтересованото лице, Софийският градски съд определя за служебен защитник Адвокат У. на мястото на адвоката, представлявал го пред Софийския апелативен съд. Адвокат У. заявява, че се е запознал с преписката по делото. Освен това, на този етап от процедурата на жалбоподателя е разрешено многократно да посети сградата на съда, за да се запознае с преписката по делото.

33. Софийският градски съд провежда редица заседания по делото, по време на които сменя свидетелски показания, както обвинителни, така и оправдателни, и приема доклади на експерти. Жалбоподателят задава въпроси на свидетелите и експертите и представя доказателства. Многократно внася искания за коригиране на протоколите от съдебните заседания, като съдът приема тези искания. По искане на жалбоподателя Софийският градски съд разпорежда извършването на нова експертиза на екип от петима експерти, с цел да се определи позицията и дистанцията между стрелеца и жертвата. Извършен е нов оглед на местопроезшествието.

34. Заинтересованото лице неколнократно иска отвода на съдебния състав, като се аргументира с множество процесуални нарушения: отказ на съда да го пусне на свобода под гаранция, твърдяната невъзможност да се запознае с документите по делото, отказ на съда да прекрати производството и да върне делото на етапа на досъдебното производство, отказ на съда да отзове прокурора, факта, че е внесъл множество искания за корекция на протоколите от съдебните заседания. Тези искания са отхвърлени, тъй като съдът констатира, че исканията за корекции на протоколите и за запознаване с документите по делото са били приети, а тези за отвода на прокурора и за връщане на делото на етапа на досъдебното производство са били отхвърлени съвсем основателно. Наред с това фактът, че съдът се е произнесъл относно исканията за освобождаване на жалбоподателя, не е бил в ущърб на непредубедеността на съдиите.

35. С решение от 27 юли 2006 г. Софийският градски съд признава жалбоподателя за виновен за убийството на Н.В. и за незаконно притежаване на пистолета, с който е стрелял по жертвата, като го осъжда на доживотно лишаване от свобода. Съдът установява, че мотивът за извършване на престъплението е свързан с проблем по изплащането на дълг между жалбоподателя и свидетеля В.М. В деня на убийството заинтересованото лице е поканило В.М. и неговия приятел Н.В. в дома си. Извадило е пистолет и е стреляло многократно по Н.В., който е починал в резултат на раните. Съдът се позовава на непротиворечащите си свидетелски показания на разпитаните, заключенията на различните експертни доклади, както и на събраните веществени доказателства, за да установи фактите по случая. Представената от жалбоподателя версия за фактите не е приета за достоверна, тъй като е оборена от събраните доказателства. Съдът изключва от доказателствата протокола за личен обиск, изготвен в деня на задържането на жалбоподателя, поради процесуални нарушения и оправдава заинтересованото лице за незаконното притежаване на ръчна граната. Заинтересованото лице обжалва решението.

36. В рамките на въззивното производство пред Софийския апелативен съд заинтересованото лице е представлявано от адвоката, който го е защитава и пред по-ниската инстанция. С решение от 8 декември 2006 г. Софийският апелативен съд потвърждава решението на първата инстанция със същите мотиви. Апелативният съд отбелязва, че по-ниската инстанция е установила правилно фактите по делото и е спазила процесуалните правила, без да привилегирова нито една от страните. Заинтересованото лице подава касационна жалба.

37. Пред Върховния касационен съд жалбоподателят е представляван от двама избрани от него адвокати. С решение от 9 юли 2007 г. Върховният касационен съд отхвърля неговата жалба. Върховното съдилище констатира, че двете предходни инстанции са приложили правилно действащото материално и процесуално законодателство. То констатира също така, че правото на защита на жалбоподателя е било осигурено на всички етапи от наказателното производство; че същият е ползвал услугите на редица адвокати през цялото време на производството. Изложил е своята версия за фактите и е представил доказателства в нейна подкрепа; исканията му за внасяне на корекции в протоколите са били приети от съдилищата, които са извършили задълбочен анализ на събраните доказателства за установяването на фактите по делото. Множеството отправени от жалбоподателя искания за отвод на съдебните състави на по-ниските инстанции са били необосновани и следователно са били отхвърлени напълно основателно от съдилищата.

В. Условието на задържане под стража на жалбоподателя

38. Между 30 октомври 2000 г. и 15 февруари 2002 г. жалбоподателят е задържан под стража в Софийския затвор, където е включен в група № 1. Настанен е с трима други задържани в килия №33, която е с площ осем квадратни метра. В килията няма нито течаща вода, нито тоалетна. Задържаните разполагат с кофа, за да удовлетворят естествените си потребности. Поради липса на маса и стол в килията жалбоподателят е бил принуден да се храни седнал на леглото, на разстояние не повече от 1,50 метър от кофата.

39. Между 15 февруари 2002 г. и 27 юни 2003 г. жалбоподателят е настанен в затворническото общежитие „Кремиковци“, недалеч от София. Настанен е в спално помещение с размери пет на шест метра, където има двадесет и двама затворници. По думите му хигиената в това място за лишаване от свобода е била много лоша: храненето с вода е било ограничено и е имало инвазия от плъхове.

40. Жалбоподателят отново е прехвърлен в Софийския затвор на 27 юни 2003 г. До 5 май 2005 г. условията на задържане са същите като тези през периода 2000–2002 г.

41. На 30 януари 2004 г. директорът на Софийския затвор налага дисциплинарна санкция на жалбоподателя, като го настанява в карцера за четиринадесет дни. По думите на жалбоподателя карцерът е бил с площ осем квадратни метра и в него не е имало течаща вода. Той е имал кофа на разположение за удовлетворяване на естествените си потребности. Не имало чаршафи и жалбоподателят е спял на земята.

42. Съгласно доклад от 22 август 2007 г. на директора на Софийския затвор заетостта на капацитета на Софийския затвор е от порядъка на 150 %. Всяка килия на карцера в това място за лишаване от свобода е с площ 8 квадратни метра само за един затворник. Тези килии са оборудвани с легло, тоалетна и течаща вода. Помещенията разполагат с пряк достъп на светлина и вентилация.

Г. Проверка на кореспонденцията на жалбоподателя

43. Жалбоподателят твърди, че кореспонденцията му е била редовно проверявана от затворническата администрация през цялото време на задържането му. Като пример излага, че на 2 март 2002 г. в рамките на посещение от страна на негови близки, същите са се опитали да му предадат писмо от Съда, но надзирателят е взел писмото и го е върнал на жалбоподателя едва петнадесет минути по-късно. Съгласно жалбоподателят писмото е било преснимано от надзирателя. На 28 октомври 2003 г. адвокатът му е изпратил писмо, което му е било предадено отворено на 2 декември 2003 г.

44. Съгласно доклада на директора на Софийския затвор от 22 юли 2007 г., представен от Правителството, кореспонденцията, разменяна между задържаните и техните защитници по време на разговорите им, проведени в затвора, не се проверява от надзирателите. Проверката на останалата част от кореспонденцията се ограничава до проверка за неразрешени предмети.

II. ОТНОСИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

А. Задържането по стража и обжалването му

45. Член 152 от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г. (НПК от 1974 г.) предвижда мярка за неотклонение задържане под стража на обвиняемия, ако същият е заплашен от наказание „лишаване от свобода“ и ако съществува реална опасност той да извърши друго престъпление или да се укрие от органите на правосъдието (алинея 1). Ако конкретната обстановка по делото не доказва противното, съществуването на тази опасност е допускана, наред с другото, ако

обвиняемият е застрашен от наказание „лишаване от свобода“ от най-малко десет години (алинея 2 (4)).

46. Съгласно член 152а от НПК от 1974 г. мярката за неотклонение „задържане под стража“ се постановява от първоинстанционен съдия на публично заседание, в присъствието на прокурора, на обвиняемия и на неговия защитник. Решението за мярката за неотклонение „задържане под стража“ може да бъде обжалвано пред по-висша инстанция.

47. Съгласно член 152б от НПК от 1974 г. обвиняемият има възможността да подаде искане срещу задържането си под стража пред първоинстанционен съд. Това искане се разглежда на публично заседание в присъствието на прокурора, на заинтересованото лице и на неговия защитник. Съдията можел или да потвърди задържането под стража, или да го замени с друга мярка за неотклонение и да пусне на свобода заинтересованото лице. Това решение също може да бъде обжалвано пред по-висша съдебна инстанция.

48. На етапа на гледане на наказателното дело от съдилищата подсъдимият може във всеки момент да поиска от съда да прекрати задържането му под стража (член 268а, алинея 1 от НПК от 1974 г.). Съдът се произнася по искането след изслушването на страните на публично заседание и без да разглежда въпроса за наличието на обосновано предположение за извършено от заинтересованото лице престъпление (алинея 2 на същия член).

49. Разпоредбите на член 268а от НПК от 1974 г. са включени в член 270 от новия Наказателно-процесуален кодекс, влязъл в сила на 29 април 2006 г.

В. Проверка на кореспонденцията на лишените от свобода лица

50. Членове 30, алинея 5, и 34 от Конституцията гарантират неприкосновеността на тайната на кореспонденцията между обвиняемия и неговия защитник, както и опазването на тайната на кореспонденцията като цяло. Ограничаването на това право може да бъде наложено само с разрешение на съд, ако това е необходимо за предотвратяването или разкриването на престъпления (член 34, алинея 2 от Конституцията).

51. Член 25, алинея 1 от Наредба № 2 от 19 април 1999 г. на министъра на вътрешните работи [sic] за положението на обвиняемите и подсъдимите с мярка за неотклонение задържане под стража разрешава на затворническата администрация да проверява кореспонденцията на задържаните лица. Тази разпоредба е отменена през 2000 г. с решение на Върховния административен съд (*реш. № 7982 от 22 декември 2000 г. по адм.д. № 3351/2000 г., ВАС, петчленен състав, обн., ДВ, бр. 4 от 12 януари 2001 г.*) с мотива, че противоречи,

наред с другото, и на членове 30, алинея 5, и 34 от Конституцията. След отмяната на въпросната разпоредба и до 22 юни 2002 г. нито една разпоредба от Наредба № 2 нито от Закона за изпълнение на наказанията от 1969 г. (за краткост ЗИН) не разрешава изрично проверката на кореспонденцията на задържаните лица. Член 1, алинея 2 от наредбата предвижда въпреки това, че разпоредбите на ЗИН се прилагат по отношение на лица, задържани под стража, доколкото в наредбата не е предвидено друго. От своя страна член 33, алинея 1, буква в) от ЗИН гласи, че кореспонденцията на лишените от свобода подлежи на проверка от надзирателите на затвора. След 22 юни 2002 г. в резултат на изменение на закона, същото правило е възпроизведено в алинея 3 на новия член 132г от ЗИН, който разрешава проверката на кореспонденцията на лицата, обект на мярка за неотклонение „задържане под стража“, от затворническата администрация.

52. С решение от 18 април 2006 г. (*Решение № 4 от 18 април 2006 г. по конституционно дело № 11 от 2005 г.*), Конституционният съд на Република България обявява за противоконституционна разпоредбата на член 132г, алинея 3 от ЗИН. Конституционният съд констатира поспециално, че общото разрешение за извършване на проверка на кореспонденцията на задържаните, без да се отчита задължително конкретната обстановка и опасността, която може да представлява тази кореспонденция, противоречи на правилата на членове 30, алинея 5, и 34 на Конституцията.

53. Конституционният съд не се произнася относно конституционната съобразност на разпоредбата на член 33, алинея 1, буква в) от ЗИН, която остава действаща до приемането на новия Закон за изпълнението на наказанията през юни 2009 г.

54. Съгласно българското право решението, с което се обявява противоконституционността на законова разпоредба, я прави неприложима от деня на влизането на това решение в сила (*ex nunc*).

III. ДОКЛАДЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ КОМИТЕТ ПРОТИВ ИЗТЕЗАНИЯТА И НЕЧОВЕШКОТО ИЛИ УНИЗИТЕЛНО ОТНОШЕНИЕ ИЛИ НАКАЗАНИЕ (КПИ)

55. Софийският затвор е посетен от делегация на КПИ през септември 2006 г. Относителните части на доклада, изготвен от този комитет в резултат на посещението, гласят следното (текст на разположение единствено на английски език):

„2. Затвори

а. предварителни бележки

(...)

63. Пренаселеността в българските затвори остава сериозен повод за загриженост. При посещението през 2006 г. общият брой на затворниците беше около 11 500, докато максималният официален капацитет (изчислен на базата на 6 m² жизнена площ на затворник) е 5 828. Според статистиката, предоставена от главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, пренаселеността в системата на затворите е средно 197 %, а в някои затвори (напр. Бургас и Плевен) тя превишава 300 %.

(...)

в. условия на задържане

i. Софийски затвор

70. Софийският затвор се състои от затвор от закрит тип, разположен в град София, затворническа болница към него (описана отделно в частта „Здравеопазване“) и две заведения от преходен тип, в Креиковци и Казичене, които не бяха посетени от делегацията. На 8 септември 2006 г. общият брой на настанените лица беше 2 054. Основната сграда на затвора от закрит тип е построена през 1906 г., като през годините са добавени няколко прилежащи сгради. При официален капацитет от 650 затворници в нея са настанени, според данните, 1 028 възрастни затворници от мъжки пол (...).

71. Ситуацията в затвора от закрит тип се характеризира с изключително голяма пренаселеност, усложнена от вече проблематичните материални условия на сградата, която е построена преди век и има отрицателно въздействие върху всички други аспекти на живота там. (...)

72. През 80-те години повечето отделения на основната сграда са били преустроени, като по две килии са обединени в една (с размери около 16 m²) и са монтирани санитарни възли (тоалетна и мивка). Поради пренаселването обаче в повечето килии имаше по 7 или 8, а понякога до 10 затворници. (...)

Достъпът до естествена светлина е достатъчен (...), както и вентилацията. (...)

Хигиената е на различни нива и се чувства нужда от по-добро снабдяване с почистващи материали. Освен това много от килиите и спалните са в напреднало състояние на разруха.

(...)

75. Малкият брой на персонала, особено нощем, води до липса на нощен достъп до тоалетната в група 2, където килиите нямат санитарни възли. В отделението има обща тоалетна и вратите са отворени денем; след вечерния сигнал за проверка обаче вратите се заключват за през нощта и вече няма достъп до тоалетните. Това не е приемливо; всички затворници трябва да имат достъп до тоалетните по всяко време.

(...)

77. Директорът на заведението информира делегацията за текуща програма за ремонт на порутените части в различните отделения. КПИ би желал да получи график за реализирането на тази програма. Освен това, Комитетът препоръчва да се направи следното в частта от закрит тип на Софийския затвор:

(...)

- значително да се намали числеността в заведението с цел да се осигурят минимум 4 m² на човек;

- като част от програмата за ремонт, да се монтират спешно санитарни възли за група 2, а междувременно да се даде нощен достъп до тоалетната на затворниците и да се прекрати практиката с употребата на кофи (...).

78. След назначаването си в началото на 2006 г. директорът на заведението е поел инициативата да увеличи заниманията на открито до 1,5 часа дневно за всички категории затворници. Това е много положителна стъпка, която е още по-важна предвид иначе оскъдния режим.

(...)

81. През деня обитателите могат да общуват в коридорите на своите отделения (с изключение на групи 1 и 8) (...).“

ПРАВОТО

I. ОТНОСНО ТВЪРДЕНИЕТО ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

56. Жалбоподателят изобличава лошите условия на задържане през периода от 30 октомври 2000 г. до 5 май 2005 г.: пренаселеност, плачевни хигиенни условия, липса на тоалетна в килията. Той се позовава на член 3 от Конвенцията, който гласи:

„Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко и унижително отношение или наказание.“

57. Правителството не представило съображения по този въпрос и се е ограничило единствено с изпращането на доклад на директора на затвора, съдържащ данни, свързани с някои аспекти на условията на задържане в Софийския затвор (виж параграф 42 по-горе).

A. Относно допустимостта

58. Съдът констатира, че това оплакване не е явно неоснователно по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията. Наред с това той отбелязва, че по отношение на него не е налице никакво друго основание за недопустимост. Поради това то следва да бъде обявено за допустимо.

Б. По същество

1. Принципи, произтичащи от съдебната практика на Съда

59. Съдът припомня, че съгласно постоянната си съдебна практика, за да попадне в приложното поле на член 3, малтретирането трябва да достига минимално ниво на тежест. Преценката на този минимум е относителна по своето естество; тя зависи от всички обстоятелства по

случая и по-специално от характера и контекста на малтретирането, условията и реда на проявлението му, времетраенето му, физическите и психическите последствия от него, и в някои случаи, от пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата (*Peers c. Grèce*, №28524/95, § 67, ЕСПЧ-III; *Kudła c. Pologne* [GC], № 30210/96, § 91, ЕСПЧ0-XI).

60. Относно лишените от свобода лица, член 3 налага на държавата задължението да се увери, че всеки затворник е задържан при условия, които зачитат човешкото достойнство, както и че условията и редът на изпълнението на наказанието не поставят заинтересованото лице в бедствено състояние или пред изпитание, което по своя интензитет надвишава неизбежното ниво на страдание, присъщо на задържането (виж решението *Kudła*, цитирано по-горе, §§ 92 до 94 и *Kalachnikov c. Russie*, № 47095/99, § 95, ЕСПЧ 2002-VI). Когато Съдът разглежда съответствието на условията на задържане с изискванията на член 3 от Конвенцията, той трябва да отчита техните съвкупни ефекти, както и специфичните твърдения на жалбоподателя (*Dougoz c. Grèce*, № 40907/98, § 46, ЕСПЧ 2001-II).

61. Съдът припомня, че твърденията за малтретиране, противоречащо на член 3 трябва да бъдат доказани „отвъд всякакво основателно съмнение“ и че доказването на малтретирането може да бъде резултат от съвкупност от улики, или неопровергани презумпции, достатъчно тежки, точни и непротиворечиви (*Farbtuhs c. Lettonie*, № 4672/02, § 54, 2 декември 2004 г.). При установяването на фактите Съдът трябва да се позовава върху цялата съвкупност от доказателствата, предоставени от страните или които самият той, при необходимост, е събрал по служебен път (*ibidem*).

2. Приложението на тези принципи в случая по делото

62. Съдът отбелязва твърдението на жалбоподателя, че е бил задържан под стража дълго време, между 2000 и 2005 г., в пренаселени килии и спални помещения, в които всеки задържан е разполагал с лично пространство от 1,36 до два квадратни метра (виж параграфи 38 и 39 по-горе).

63. Съдът констатира, че докладът на КПИ, изготвен в резултат на посещението на негова делегация в България през септември 2006 г., отчита структурен проблем на пренаселеност на местата за лишаване от свобода в рамките на българската система за лишаване от свобода със среден процент на заетост на капацитета от 197 % (виж параграф 63 от доклада на КПИ). При това делегацията на комитета констатира съществуването на сериозен проблем на пренаселеност на помещенията на софийския затвор (виж параграфи 70 и 71 от доклада), където заинтересованото лице е било задържано от 2000 г. до 2002 г. и от 2003 г. до днес, като препоръчва сериозно намаляване на процента

на заетост на капацитета на това затворническо заведение, така че да се постигне минимум от 4 квадратни метра на човек (виж параграф 77 от доклада). Докладът на директора на Софийския затвор, представен от Правителството, потвърждава тези констатации (виж параграф 42 по-горе).

64. След това Съдът отбелязва, че през тези периоди на задържане под стража в Софийския затвор, а именно 2000–2002 г. и 2003–2005 г. жалбоподателят е бил разпределен в група № 1, както и че съгласно доклада на НПИ затворниците от тази група са оставали затворени в килиите си през целия ден (виж параграф 81 от доклада на КПИ), с изключение на времето за упражнения на открито (виж параграф 78 от доклада на КПИ). Съдът счита, че въпросната обстановка, а именно пренаселеността на местата за лишаване от свобода, съчетана с невъзможността да се излиза от килията през почти целия ден, съставлява сама по себе си проблем по смисъла на член 3 от Конвенцията (виж, наред с другото, *Ostrovar c. Moldova*, № 35207/03, § 84, 13 септември 2005 г.).

65. Съдът подчертава след това, че твърденията на жалбоподателя, съгласно които му се е налагало да използва кофа, за да удовлетвори естествените си потребности по време на лишаването си от свобода в Софийския затвор, не се оспорват от Правителството (виж параграфи от 42 до 57 по-горе), както и че се подкрепят от констатациите на КПИ, според които през 2006 г. затворниците от някои крила на затвора са си служили с кофа вместо тоалетна (виж параграф 75 от доклада на КПИ). Предвид факта, че Правителството не е доказало съществуването на конкретен и сериозен риск за сигурността или реда в това място за лишаване от свобода, Съдът не би могъл да приеме, че такова ограничение на използването на санитарни удобства е било необходимо в конкретния случай (виж *mutatis mutandis Kexайов срещу България*, № 41035/98, § 71, 18 януари 2005 г.).

66. В заключение Съдът преценява, че лишаването от свобода в пренаселени помещения през почти целия ден, при липса на подходящи санитарни удобства, и за толкова дълъг период от време, е имало изключително отрицателни последици върху жалбоподателя, които са превишили неизбежното ниво на страдание, присъщо на задържането по стража, което се тълкува като унижително отношение по смисъла на член 3.

67. Следователно е налице нарушение на тази разпоредба на Конвенцията.

II. ОТНОСНО ТВЪРДЕНИЕТО ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 5 § 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

68. Жалбоподателят изобличава прекомерното времетраене на лишаването си от свобода. Той се позовава на член 5 § 3 от Конвенцията, който в относимата си част гласи следното:

„Всеки арестуван или лишен от свобода, в съответствие с разпоредбите на параграф 1с) на този член (...) има право на гледане на неговото дело в разумен срок или на освобождаване преди гледането на неговото дело в съда. Освобождаването може да бъде обусловено от даването на гаранции за явяване в съда на заинтересованото лице.“

69. Правителството възразява срещу тази теза. То посочва, че жалбоподателят е бил задържан под стража съгласно правилата на вътрешното право. Правителството поддържа, че запазването на тази мярка за неотклонение се основава на съществуването на опасност от укриване от правосъдието и извършване на други престъпления, както и от опасността от възпрепятстване на разследването. Наред с това Правителството подчертава, че националните съдилища са провели наказателното преследване срещу жалбоподателя с необходимата бързина.

70. Жалбоподателят от своя страна оспорва съществуването на основателни причини да бъде подозиран в извършването на престъпление. Той подчертава, че е имало множество причини, поради които е можело да бъде отменена мярката „задържане под стража“: имал е ясно установена адресна регистрация и семейство и не е бил осъждан. Заинтересованото лице поддържа, че наказателното производство е било неоправдано забавено от държавните власти, а именно на етапа на досъдебното производство.

А. Относно допустимостта

71. Съдът констатира, че това оплакване не е явно неоснователно по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията. Наред с това той отбелязва, че по отношение на него не е налице никакво друго основание за недопустимост. Поради това следва да бъде обявено за допустимо.

Б. По същество

1. Относно времетраенето на периода, който трябва да бъде взет под внимание

72. Съдът отбелязва, че жалбоподателят е бил лишен от свобода при условията на член 5 § 1 с) в рамките на два различни периода:

между 8 септември 2000 г. и 10 януари 2004 г. и между 19 април 2005 г. и 27 юли 2006 г. (виж параграфи 9, 16 и 19 по-горе).

73. Следователно общото времетраене на лишаването от свобода на жалбоподателя по смисъл на член 5 § 3 възлиза на повече от четири години и седем месеца.

2. Относно разумния характер на времетраенето на задържането

74. Съдът припомня след това, че съгласно постоянната му съдебна практика наличието на основателни причини да се подозира, че задържаното лице е извършило престъпление, е условие *sine qua non* за законността на запазването на мярката „задържане под стража“. При все това, след определен период това условие не е достатъчно. В този случай Съдът трябва да установи дали другите мотиви, възприети от съдебните власти, продължават да бъдат законово основание за лишаването от свобода. Когато те се окажат „целесъобразни“ и „достатъчни“, съдът изследва и дали компетентните национални власти са положили „особена грижа“ за провеждането на производството (виж, наред с другото, *Labita c. Italie* [GC], № 26772/95, §§ 152-153, ЕСПЧ 2000-IV).

75. Въз основа на съответните факти по делото съдът счита, че е имало основателни причини жалбоподателят да бъде заподозрян в извършването на престъпление, а именно убийството на Н.В. (виж параграфи 7, 20 и 21 по-горе).

76. Съдът счита, че констатацията на националните съдилища относно все така съществуващата опасност от укриване или извършване на други престъпления през периода на лишаване от свобода на жалбоподателя са се основавали на сериозни и убедителни аргументи: тежестта на деянията, в извършването на които е бил обвинен; начинът на извършване (*modus operandi*) на престъплението; фактът, че заинтересованото лице е било обвинено в множество престъпления (убийство, незаконно притежаване на оръжие, използване на фалшиви документи за самоличност); фактът, че се е укривало от полицията седем месеца и че при задържането му у него са намерени фалшиви документи за самоличност и ръчна граната (виж параграфи от 12 до 18 по-горе).

77. След това Съдът трябва да разгледа въпроса дали националните органи са положили „особена грижа“ за провеждането на наказателното производство. Съдът отбелязва, че между 12 октомври 2001 г. и 17 септември 2002 г. делото е било връщано четири пъти от Софийския градски съд на прокуратурата поради процесуални нарушения на етапа на досъдебното производство (виж параграфи от 25 до 29 по-горе). Освен това, на 19 април 2005 г. апелативният съд е върнал наказателното дело за преразглеждане от съдилището на първа

инстанция поради допуснати процесуални нарушения от същия този съд (виж параграф 31 по-горе). Това е довело до втория период на лишаване от свобода по смисъл на член 5 § 3 от Конвенцията, като заинтересованото лице е било вече лишено от свободата си считано от септември 2000 г. Вярно е, че някои от връщанията на делото могат да бъдат обосновани със загрижеността да бъдат опазени процесуалните права на жалбоподателя в рамките на наказателното производство. Съдът обаче е убеден, че въпросните забавяния е можело да бъдат избегнати, ако органите, на които е било възложено наказателното производство, биха открили и отстранили процесуалните нарушения на един не толкова напреднал стадий на наказателния процес.

78. В заключение, въпреки наличието на другите две условия, предвидени от член 5 § 3 за преценка на разумния характер на времетраенето на лишаването от свобода, Съдът приема, че органите, на които е било възложено провеждането на наказателното преследване, в случая не са положили изискваната „особена грижа“.

79. Следователно е налице нарушение на член 5 § 3 от Конвенцията.

III. ОТНОСНО ТВЪРДЕНИЯТА ЗА НАРУШЕНИЯ НА ЧЛЕН 5 § 4 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

80. Жалбоподателят се оплаква, че исканията му за освобождаване с дати 14 юни и 24 септември 2001 г. не са били разгледани в кратък срок от съдилищата и изобличава неефективния характер на осъществения от националните съдилища контрол върху законосъобразността на лишаването му от свобода. Той се позовава на член 5 § 4 от Конвенцията, който гласи:

„Всеки арестуван или лишен от свобода има право да обжалва законосъобразността на своето задържане в съда, който е задължен в кратък срок да се произнесе; в случай че задържането е неправомерно, съдът е длъжен да нареди незабавното освобождаване на задържаното лице.“

81. Правителството оспорва тази теза. То подчертава, че всички искания за освобождаване на жалбоподателя са били разгледани в срок от съдилищата. Също така националните съдилища са разгледали всички аспекти на законосъобразността на задържането на заинтересованото лице и пространно са мотивирали решенията си да оставят мярката за неотклонение „задържане под стража“.

A. Относно допустимостта

82. Съдът констатира, че тези оплаквания не са явно неоснователни по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията. Наред с това той отбелязва,

че по отношение на тях не е налице никакво друго основание за недопустимост. Поради това следва да бъдат обявени за допустими.

Б. По същество

1. Задължението да се разгледат в кратък срок исканията за освобождаване

83. Съдът констатира, че жалбоподателят е сезирал компетентните органи с искане за освобождаване на 14 юни 2001 г. Но това искане не е било разгледано от компетентния съд и Правителството не е представило аргументи, оправдаващи подобно нарушение от страна на властите.

84. Относно искането от 24 септември 2001 г. Съдът отбелязва, че същото е бил разгледано от Съда едва на 22 октомври 2001 г., тоест не по-малко от двадесет и осем дни от датата на внасянето му.

85. Предвид постоянната си съдебна практика (виж *Kadem c. Malte*, № 55263/00, §§ 43 до 45, 9 януари 2003 г.; *Rehbock c. Slované*, № 29462/95, §§ 85 до 88, ЕСПЧ 2000-ХІІ), Съдът счита, че тези две искания за освобождаване не са били разгледани в „кратък срок“. Следователно е налице нарушение на член 5 § 4 от Конвенцията.

2. Обхват на осъществения от националните съдилища контрол на законосъобразността на задържането

86. На първо място Съдът припомня, че член 5 § 4 изисква от съдилища, сезирани с искане за освобождаване, наред с другото, да разгледат и въпроса за съществуването на основателни причини да се подозира задържаното лице в извършването на престъпление (*Grauslys c. Lituanie*, № 36743/97, § 53, 10 октомври 2000 г.). Съдът вече е имал да констатира неспазването на това изискване от българските съдилища поради вътрешна съдебна практика, която е забранявала на съдиите да се впускат в анализ на събраните доказателства при сезирането им с искане за освобождаване след внасянето на делото в съда (Виж *Николова срещу България* [GC], № 31195/96, §§ 59 и 61, ЕСПЧ 1999-ІІ; *Илийков срещу България*, № 33977/96, §§ 95 до 98, 26 юли 2001 г.).

87. Съдът констатира същия пропуск в процедурата по контрол на законосъобразността на задържането по настоящото дело: съдилищата, сезирани с искания за освобождаване на жалбоподателя след внасянето на делото в съда, са отказали да разгледат съществуването на основателни причини да се подозира, че заинтересованото лице е извършило престъпление поради това, че разпоредбите на членове 268а от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г. и 270 от НПК от 2006 г. са им го забранявали (виж параграфи 17, 18, 48 и 49 по-горе).

Причината за това ограничение на компетентността на съдилищата по този въпрос се дължи очевидно на желанието на законодателя да осигури безпристрастността на наказателния съдия, който в българската система се произнася както по съществото на наказателното дело, така и относно законосъобразността на задържането на обвиняемия.

88. Съдът припомня, че именно държавните органи са тези, които трябва да приемат подходящите процедури, за да осигурят упражняването на всички права, гарантирани от Конвенцията, включително и правото на съдебен контрол на всички аспекти на законността на лишаването от свобода, провъзгласено от член 5 § 4 (виж делото *Илийков*, цитирано по-горе, § 96). Както обаче подчертава Съдът в цитираното по-горе дело *Илийков*, където се впуска в детайлно изследване на този въпрос, загрижеността на българския законодател да гарантира непредубедеността на наказателния съдия не може са оправдае подобно ограничение на обхвата на контрола, упражняван от съдилищата върху законосъобразността на задържането (виж цитираното по-горе дело *Илийков*, §§ 95 до 98). Впоследствие Съдът е препотвърдил тази констатация в серия решения, постановени срещу България (виж, например, *Христов срещу България*, № 35436/97, § 117, 31 юли 2003 г.; *И.И. срещу България*, № 44082/98, §§ 104 и 105, 9 юни 2005 г.). Съдът не намира основание, поради което да стигне до различно от това заключение по делото.

89. В заключение Съдът счита, че поради отсъствието на възможност за съдилищата да разгледат въпроса дали съществуват основателни причини да се подозира жалбоподателят в извършването на престъпление след внасянето на делото в съда, обхватът на упражнявания от националните съдилища контрол не съответства на изискванията на член 5 § 4.

90. Следователно е налице нарушение на тази разпоредба на Конвенцията.

IV. ОТНОСНО ТВЪРДЕНИЕТО ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 8 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

91. Жалбоподателят се оплаква също така, че кореспонденцията му е била проверявана от затворническата администрация: писмата, които е получавал, са били системно отваряни, включително и тези от неговия адвокат и от Съда, като някои са били четени и преснимани от надзирателите в затвора. Позовава се на член 8 от Конвенцията, който гласи в относимите си части:

„1. Всеки има право на (...) тайна на кореспонденцията.

2. Намесата на държавните власти в упражняването на това право е недопустима, освен в случаите предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност или на икономическото благосъстояние на страната, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите.“

92. Правителството преценява, че правото на зачитане на кореспонденцията на жалбоподателя не е било нарушено в случая. То се позовава на констатациите, фигуриращи в доклада на директора на Софийския затвор (виж параграф 44 *in fine* по-горе).

А. Относно допустимостта

93. Съдът констатира, че това оплакване не е явно неоснователно по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията. Наред с това той отбелязва, че по отношение на него не е налице никакво друго основание за недопустимост. Поради това следва да бъде обявено за допустимо.

Б. По същество

94. Съдът отбелязва, че твърденията на жалбоподателя съгласно които затворническата администрация е проверявала неговата кореспонденция, се потвърждават от доклада на директора на Софийския затвор (виж параграф 44 *in fine* по-горе). Страните си противоречат относно обхвата на проверката, упражнявана от надзорителите в затвора: жалбоподателят твърди, че тези писма са били отваряни, четени и преснимани; докато в доклада на директора се твърди, че въпросната проверка се отнасяла единствено до съдържанието на плика, като целта е била да се провери, че изпратените до жалбоподателя писма не съдържат неразрешени предмети. Съдът преценява, че въпросната ситуация и в двата случая се разглежда като намеса по смисъла на член 8.

95. За да бъде оправдана, една такава намеса трябва да бъде „предвидена от закона“, да преследва една или повече легитимни цели и трябва да бъде „необходима в едно демократично общество“, за да постигне споменатите цели.

96. Съдът отбелязва, че през периода юни 2002 г. – април 2006 г. проверката на кореспонденция на жалбоподателя се е основавала на разпоредбата на член 132г, алинея 3 от ЗИП и че същата е била обявена за противоконституционна от Конституционния съд на Република България през 2006 г. Що се отнася до периода между 2000 г. и 2002 г., съществува съмнение относно приложимостта на предвиденото правило от член 33, алинея 1, буква в) от ЗИН по отношение на кореспонденцията на лицата с мярка за неотклонение

„задържане под стража“. При всички случаи, по настоящото дело Съдът не счита за необходимо да разглежда въпроса дали посегателството спрямо правото на зачитане на тайната на кореспонденцията на жалбоподателя е било „предвидено от закона“, тъй като счита, че във всички случаи тази намеса не е била оправдана поради други мотиви (*Петров срещу България*, № 15197/02, § 41, 22 май 2008 г.).

97. Съдът приема, че проверката на кореспонденцията на жалбоподателя е преследвала законна цел, а именно защитата на реда и превенцията на престъпността в затворническа среда.

98. Относно необходимостта от въпросната намеса, Съдът припомня, че в цитираното си по-горе решение *Петров* е констатирал, че общото разрешение, което е дадено на затворническата администрация, по силата на българското законодателство, да проверява кореспонденцията на лишените от свобода, включително и писмата от техните адвокати, не е било съпътствано от необходимите гаранции за предпазване на индивида от произвол и следователно се тълкувало като нарушение на член 8 от Конвенцията (виж параграфи 43 и 44 цитираното по-горе решение). Съдът преценява, че ситуацията на жалбоподателя по настоящото дело, а именно проверката на цялата му кореспонденция, в това число и на писмата, изпратени от Съда и неговия адвокат, по нищо не се различава от тази, в резултат на която е констатирал нарушение на член 8 по цитираното по-горе дело *Петров*, и не вижда причина, поради която да стигне до различно заключение по настоящото дело.

99. Следователно, Съдът счита, че е налице нарушение на член 8 от Конвенцията.

V. ОТНОСНО ТВЪРДЕНИЯТА ЗА ДРУГИ НАРУШЕНИЯ

100. Жалбоподателят се оплаква, че искането му за освобождаване от 17 септември 2002 г. не е било разгледано от Софийския градски съд. Той се оплаква и от окончателния резултат от проведеното срещу него наказателно производство. Поставя под въпрос безпристрастността на съдиите, които са гледали неговото дело. Заинтересованият се оплаква още от публикуването на статията от 29 септември 2000 г. която е била в ущърб на презумпцията за невинност. Той излага факта, че не е разполагал с достатъчно време, за да се запознае с преписката по наказателното дело, и се оплаква, че е имал служебен адвокат, въпреки че е бил избрал и упълномощил друг адвокат. Той поддържа, че съдилищата са отказали да приемат отправените от него искания за представяне на доказателства.

101. Въз основа на всички елементи, с които разполага, и доколкото е компетентен да разгледа изложените твърдения, Съдът не открива

какъвто и да е бил признак за нарушаване на гарантираните от Конвенцията и протоколите към нея права и свободи. Следователно тази част от жалбата е очевидно неоснователна и трябва да бъде отхвърлена по силата на членове 35 §§ 3 и 4 от Конвенцията.

VI. ОТНОСНО ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

102. По смисъла на член 41 от Конвенцията,

„Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или протоколите към нея, и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение за последиците от това нарушение, Съдът присъжда, ако това е необходимо, справедливо удовлетворение на потърпевщата страна.“

А. Вреди

103. Жалбоподателят претендира обезщетение в размер 170 000 евро (EUR) за претърпените неимуществени вреди .

104. Правителството не е представило възражения по тази точка.

105. Съдът счита, че жалбоподателят е понесъл известни неимуществени вреди в резултат на констатираните нарушения на правата му, гарантирани от членове 3, 5 §§ 3 и 4, и 8 от Конвенцията. В тази връзка, съгласно разпоредбата на член 41, Съдът му присъжда справедливо удовлетворение от 5 500 евро (EUR).

Б. Съдебни разноски

106. Жалбоподателят не отправя искане за възстановяване на съдебните разноски и Съдът не счита за нужно да се произнася служебно по този въпрос.

В. Лихва за просрочване

107. Съдът намира за уместно лихвата за просрочване да е базирана на пределната лихва по заеми на Централната европейска банка, към която следва да се добавят три процентни пункта.

ПОРАДИ ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* жалбата за допустима по отношение на оплакванията от лошите условия в затвора, от времетраенето на задържането под

стража, от сроковете на разглеждане на исковете за освобождаване от 14 юни и 24 септември 2001 г. и от обхвата на контрола, упражнен от вътрешните съдилища, върху законността на задържането под стража, както и от проверката на кореспонденцията на жалбоподателя от затворническата администрация, и за недопустима в останалата ѝ част;

2. *Приема*, че е налице нарушение на член 3 от Конвенцията;
3. *Приема*, че е налице нарушение на член 5 § 3 от Конвенцията;
4. *Приема*, че е налице нарушение на член 5 § 4 от Конвенцията поради забавянето на разглеждането на исканията за освобождаване, внесени на 14 юни и 24 септември 2001 г., и ограничения обхват на контрола върху законността на задържането под стража на жалбоподателя;
5. *Приема*, че е налице нарушение на член 8 от Конвенцията;
6. *Приема*
 - а) че държавата ответник трябва да изплати на жалбоподателя, в тримесечен срок от влизането в сила на решението съгласно член 44 § 2 от Конвенцията, 5 500 EUR (пет хиляди и петстотин евро) в левовата им равностойност по курса, приложим в деня на плащането, за неимуществените вреди плюс евентуално начисления дължим данък;
 - б) че от изтичането на упоменатия по-горе срок до плащането е дължима лихва върху горепосочените суми в размер на приложимата пределна ставка по заеми на Европейската централна банка през този период, увеличена с три процентни пункта;
7. *Отхвърля* искането за справедливо обезщетение в останалата му част.

Изготвено на френски език и впоследствие съобщено писмено на 22 октомври 2009 г. в съответствие с член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердик
Съдебен секретар

Ренате Йегер
Председател